

### Felméry Zoltán:<sup>1</sup> A történelem ismétli önmagát? A GDP arányos államháztartási kiadások közelmúltbéli alakulása

#### Vezetői összefoglaló

- Az elmúlt időszakban kormányzati és érdekképviselői szereplők egyre többet beszélnek arról, hogy az állam túl sokat költ önmagára.
- Az államháztartási kiadások szerkezete bizonyos területeken az elmúlt években kétségkívül átalakult. Más területeken azonban figyelemreméltó állandóság mutatkozik. Ráadásul bizonyos esetekben – például az állami önfenntartás esetén – az állandóssághoz átlagon felüli kiadások is társulnak.
- A magyarországi GDP-arányos államháztartási kiadások két társadalmi ágazat esetében haladják meg jelentősen a régiós átlagot: kiemelkedő kiadási arányokat az általános igazgatási és közszolgáltatások, valamint a gazdasági szolgáltatások területén tapasztalunk.
- Amennyiben megvizsgáljuk azt, hogy e két társadalmi ágazaton belül mely területek okozzák az átlag feletti ágazati szintű kiadási arányokat, első látásra azzal szembesülünk, hogy előbbi esetben dominánsan az állam önfenntartásához, utóbbi esetben azonban döntően gazdasági szolgáltatásokhoz kapcsolódó kiadások vannak jelen.

Az elemzés azt vizsgálja, hogy Magyarországon az elmúlt években hogyan alakult az egyes társadalmi ágazatokra fordított GDP-arányos államháztartási kiadások mértéke. Emellett arra a kérdésre is keressük a választ, hogy a korábbiakban általunk is azonosított, a közép-kelet-európai régió országaihoz képest átlagosnál több kiadást felemészítő igazgatási területek esetén – ott, ahol erre szükség van – sikerült-e a kiadási arányok csökkentésében megmutatkozó áttörést elérni? A kérdés megválaszolása érdekében – az Eurostat kormányzati funkciók szerinti bontásban közölt kiadási statisztikáira támaszkodva – bemutatjuk és összehasonlítjuk Magyarország és a régió országainak különböző társadalmi ágazatokra fordított GDP-arányos kiadási értékeit.

Az elmúlt időszakban kormányzati és érdekképviselői szereplők egyre többet beszélnek arról, hogy az állam túl sokat költ önmagára. Nem utolsósorban azért, mert túl sok embert foglalkoztat.<sup>2</sup> Az állam önmagára fordított kiadásainak túlterjeszkedettsége és a kiadások csökkentésének szükségszerűsége persze – ami folyamat a közéletben a nem túl pontos bürokráciacsökkentés elnevezést érdemelte ki – nem új keletű jelenség. Az elmúlt években – az államháztartási kiadások alakulásának elemzése során – magunk is többször felhívtuk a figyelmet a helyzet súlyosságára.<sup>3</sup>

Az államháztartási kiadások szerkezete bizonyos területeken az elmúlt években kétségkívül átalakult. A hangsúlyeltolódások az új politikai kurzus által vallott, a korábbiaktól eltérő társadalmi-politikai irányelvek, valamint a folyton változó külső környezeti feltételek mentén természetesnek mondhatók. A helyzet azonban az, hogy az egyes területeket érintő hangsúlyeltolódás mellett más területeken figyelemreméltó állandóság mutatkozik. Ráadásul bizonyos esetekben – például a fentiekben említett állami önfenntartás esetén – az állandóssághoz átlagon felüli kiadások is társulnak. Úgy tűnhet, hogy néhány területen egyelőre csak pusztába kiáltott szavakkal találkozunk. Pedig a gyakran hivatkozott versenyképességi fordulathoz<sup>4</sup> gyakorlati intézkedésekre van szükség.

<sup>1</sup> Felméry Zoltán: a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóközpontjának, valamint a Budapesti Corvinus Egyetem Vállalkozásfejlesztési Intézetének tudományos segédmunkatársa. E-mail: [felmery.zoltan@uni-nke.hu](mailto:felmery.zoltan@uni-nke.hu).

<sup>2</sup> Az állítás igazolása érdekében – a teljesség igénye nélkül – lásd: Lázár: *Az állam elhízott*, [online], 2016. 02. 05. Forrás: [origo.hu](http://origo.hu) [2017. 03. 02.]; *A legnagyobb munkaerő-tartalék az államban van*, [online], 2017. 02. 25. Forrás: [gazdasagportal.hu](http://gazdasagportal.hu) [2017. 03. 02.]; *Csepreghy több százezer fős leépítést vázolt a közszférában*, [online], 2016. 10. 17. Forrás: [portfolio.hu](http://portfolio.hu) [2017. 03. 02.]; *Demján Sándor szeretné, de nem hisz a vállalati bürokráciacsökkentés sikerében*, [online], 2016. 06. 16. Forrás: [kamaranonline.hu](http://kamaranonline.hu) [2017. 03. 02.]; PARRAGH László: *Mit vár a gazdaság az új kormánytól?* [online], 2010. 10. 27. Forrás: [nkik.hu](http://nkik.hu) [2017. 02. 03.].

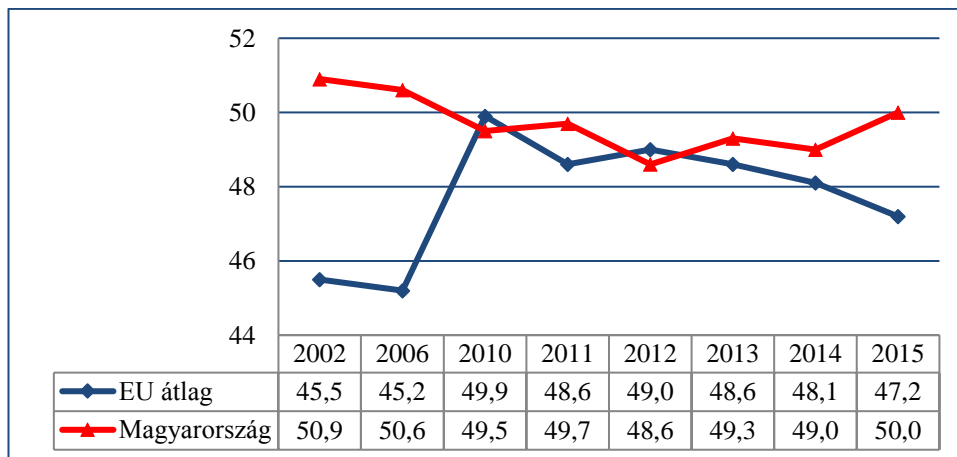
<sup>3</sup> FELMÉRY Zoltán: *A költségvetési kiadások diagnózisa és csökkentésük lehetőségei*, [online], *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, VII. évf., 2014/2. [2017. 03. 02.] és FELMÉRY Zoltán: *Egy posztzocialista kvázijólelti állam adórendszerének sajátosságai. A koraszülöttség hatása az adóterhelésre*, [online], Forrás: *Köz-Gazdaság* 2015/2. [2017. 03. 02.].

<sup>4</sup> Nagy Márton: *most versenyképességi fordulat kell*, [online], 2017. 01. 25. Forrás: [portfolio.hu](http://portfolio.hu) [2017. 03. 02.]; *Matolcsy: versenyképességi fordulatra van szükség*, [online], 2017. 02. 28. Forrás: [hirado.hu](http://hirado.hu) [2017. 03. 02.]; *Orbán Viktor beszéde a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara gazdasági évnitó rendezvényén*, [online], 2017. 02. 28. Forrás: [miniszterelnok.hu](http://miniszterelnok.hu) [2017. 03. 02.].

Az elemzésben – a közép-kelet-európai régió országainak átlagos arányaihoz viszonyítva – bemutatjuk az egyes társadalmi ágazatokra<sup>5</sup> fordított hazai GDP–arányos kiadási mértékeket.<sup>6</sup> Írásunkban elsődlegesen azokra a társadalmi ágazatokra koncentrálunk, amelyek során a korábbiakban mi magunk is átlagon felüli kiadási arányokat véltünk felfedezni.<sup>7</sup> Az elemzés legnagyobb részében ezért pozitív, leíró módon viszonyulunk a kiadási arányokhoz: áttekintést adunk, nem értékelést. Az Eurostat kormányzati funkciók szerinti bontásban közölt, nyilvánosan elérhető statisztikái<sup>8</sup> alapján kívánjuk összehasonlítani a kiadási arányokat. Mivel azonban arra a kérdésre is keressük a választ, hogy ezen ágazatok esetén – ott, ahol erre megítélésünk szerint szükség van – sikerült-e a kiadások csökkentésében megmutatkozó áttörést elérni, elemzésünk végén néhány – nyilvánvalóan értéktelített – normatív megjegyzésre is ragadtatjuk magunkat.

### Magyarország és az Európai Unió

Az 1. ábrán látható jelenség, mely szerint a 2000-es években GDP-jéhez mérten Magyarország lényegesen többet költött, mint átlagosan az Európai Unió országai, mára már közismert. A kiadási arányok kiegyenlítődsét paradox módon a 2008-ban kezdődő pénzügyi és reálgazdasági válság hozta el, amikor is a már évek óta túlzottdeficit-eljárás alá vont ország kénytelen volt szinten tartani költségvetési hiányát és – a konstans, illetve visszaeső bevételek, valamint az államadósság szintjének alakulása és a válság miatt ellehetetlenülő további piaci hitelfelvétel miatt – a kiadásait is. Ettől eltérően a fenti problémákkal nem, vagy kevésbé szembesülő uniós országok többsége a válság keltette gazdasági kihívásokra a költségvetési fegyelem enyhülésével, az államháztartási kiadások – és azok visszaeső vagy stagnáló GDP-hez mért arányának – növelésével válaszolt. Mindez azt eredményezte, hogy 2010 után a hazai kiadási arány minimálisan csökkent és 50 százalék alá esett, illetve 2010-ben és 2012-ben – eddig példa nélküli módon – alacsonyabb volt az unióra jellemző átlagos mértéknél.



1. ábra: A GDP-arányos államháztartási kiadások alakulása<sup>9</sup>

<sup>5</sup> Az általunk használt társadalmi ágazat fogalom nem feleltethető meg egyértelműen a gazdasági ágazatok osztályozási rendszerének. Ezek megismeréséhez lásd KSH: [A gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere](#), [online], 2003. Forrás: ksh.hu [2017. 03. 06.]

<sup>6</sup> A mutatószámmal kapcsolatban vannak módszertani kifogásaink. Ezek ismertetéséhez lásd FELMÉRY Zoltán: [Az államháztartási kiadások GDP-n belüli arányát leíró mutatószám kritikai elemzése](#), [online], *Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle*, VIII. évf., 2015/4 [2017. 03. 02.]. Mivel azonban nem rendelkezünk jobb szemléltető eszközzel állításaink igazolására, továbbra is a széleskörűen használt mutatószámot preferáljuk.

<sup>7</sup> FELMÉRY Zoltán 3. számú lábjegyzetben idézett írásai.

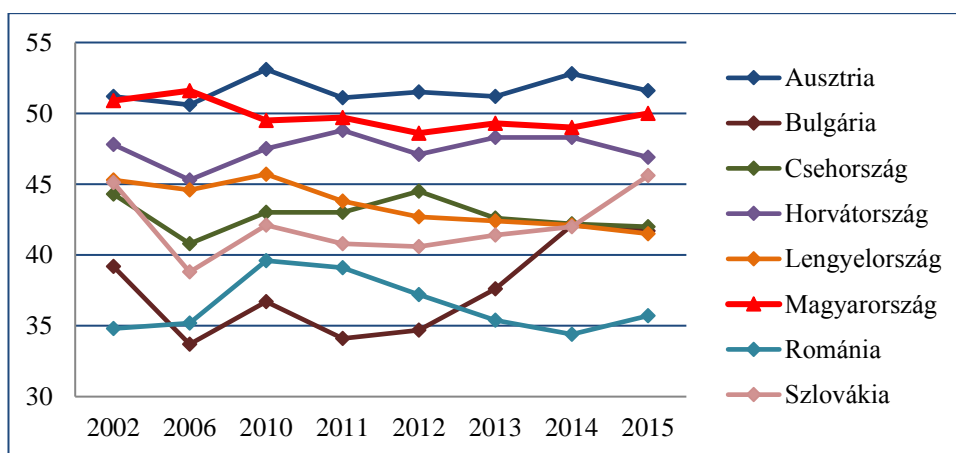
<sup>8</sup> A statisztika módszertanának megismeréséhez lásd Eurostat: [General government expenditure by function \(COFOG\)](#), [online], Forrás: [ec.europa.eu](#), [2017. 03. 02.]; valamint KSH: [A kormányzati kiadások funkciók szerinti osztályozásának főcsoportjai és csoportjai](#), [online], Forrás: ksh.hu [2017. 03. 03.]; és KSH: [COFOG tartalom](#), [online], Forrás: ksh.hu [2017. 03. 03.].

<sup>9</sup> Valamennyi elemzésben közzétett diagram a szerző saját szerkesztésében készült. A feltüntetett adatok forrása minden esetben a következő: [General government expenditure by function](#), [online], 2017. 03. 01. Forrás: [Appsso.eurostat.ec.europa.eu](#) [2017. 03. 02.]. A további diagramok esetén a fentit tételesen nem jelöljük.

2012 után azonban a fenti ábrán is jól látható fordulat következett be. A válságból történő kilábalás kezdetével az uniós átlag csökkenésnek indult, míg a magyarországi arány minimálisan növekedett. A 2015-ös évben ismételten 50 százalékot elérő hazai és az átlagos európai uniós kiadási arány között – legalábbis egyelőre – nyílik az olló, és úgy tűnik, hogy – amennyiben extrapoláljuk a 2012–2015<sup>10</sup> közötti folyamatokat – hamarosan visszatérünk a „megszokott” kerékvágásba.

### Magyarország és Közép-Kelet-Európa

A hazai kiadási arányokat a – különböző országokat és országsoportokat tömörítő és ezáltal a valódi különbségeket sok tekintetben elfedő – átlagos uniós kiadási arány helyett célszerű a velünk egy földrajzi régióban elhelyezkedő és gazdasági fejlettség és versenyképesség tekintetében hozzánk legközelebb álló országok hasonló arányaival összehasonlítani. A közép-kelet-európai régió egyes országainak<sup>11</sup>, valamint Magyarországnak a GDP-arányos államháztartási kiadásait a 2. ábra szemlélteti.



2. ábra: A GDP-arányos államháztartási kiadások alakulása a KKE-régióban

A vizsgált idősor alapján jól látható, hogy Magyarország a kiadási arányait tekintve a régió élmezőnyéhez tartozik: 2015-ben kizárólag Ausztria előz meg bennünket. Igaz ugyan, hogy az elmúlt öt évben hazánkat e tekintetben olykor érdemben megközelítette Horvátország, a régió többi országának kiadási aránya – a már említett Ausztriát leszámítva –, azonban százalékpontokkal elmaradt a Magyarországra jellemző aránytól. 2015-ben a különbség Szlovákia esetén 4,4, Csehország esetén 8,0, Lengyelország esetén 8,5, Bulgária esetén 8,3, Románia esetén pedig 14,3 százalékpont volt regionális társaink javára. Kizárólag a hipotetikus állítások szintjén – valamint a 2015. évi GDP értékéből kiindulva<sup>12</sup> – amennyiben a magyarországi kormányzat a Lengyelországra jellemző kiadási arányt tartotta volna magára nézve kötelezőnek, 2015-ben 2890 milliárd forinttal kevesebbet költött volna. Jól látható tehát, hogy összességében a GDP nagyobb arányát fordítja Magyarország a különböző társadalmi ágazatok finanszírozására, mint a régió más országai. Mielőtt azonban – kiadások szerkezetének ismerete nélkül – általánosságban és elítélően megállapítanánk azok túlterjeszkedtségét, érdemes megvizsgálunk az egyes társadalmi ágazatokra jellemző arányokat.

### Államháztartási kiadások az egyes társadalmi ágazatok szerint

Magyarország és a közép-kelet-európai régió egyes társadalmi ágazatokra fordított GDP-arányos kiadási és átlagos kiadási arányait az 1. táblázat tartalmazza.<sup>13</sup> A táblázatból látható, hogy 2015-ben honvédelemre és egészségügyre átlag

<sup>10</sup> A rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján a kiadási arányokat 2015-ig tudjuk vizsgálni.

<sup>11</sup> Közép-Kelet-Európa meghatározásához lásd [Közép- és Kelet-Európa](#), [online], Forrás: wikipedia.hu [2017. 03. 02.]. Elemzésünk elkészítésekor a lehető legtágabb definíció alkalmazására és ezáltal a lehető legszélesebb körű összehasonlításra törekedtünk. Szlovéniát azonban a 2013. évi kiadási arány egyszéri kiugró értéke – és az e mögött álló tényezők ismeretének hiánya – miatt kihagytuk az összehasonlításból.

<sup>12</sup> KSH: [A bruttó hazai termék \(GDP\) értéke forintban, euróban, dollárban, vásárlóerő-paritáson \(1995–\)](#), [online], Forrás: ksh.hu [2017. 03. 02.].

<sup>13</sup> A régiós átlag a 2. ábrán látható országokra jellemző kiadási arányok egyszerű számtani átlagát jelenti.

gosnál kevesebbet, míg közbiztonsági, lakhatási és szociális szolgáltatásokra átlagos mértékben költöttünk. A régió átlagára jellemző kiadási arányokat a környezetvédelmi, az oktatási és a rekreációs-kulturális-vallási ágazat esetén kis mértékben<sup>14</sup>, míg az általános igazgatási és közszolgáltatások, valamint a gazdasági ügyek esetén jelentősen meghaladtuk. Korábbi elemzéseink során egyaránt e két ágazatot azonosítottuk Magyarország átlagon felüli kiadási arányának indokaként.<sup>15</sup> Ebből kifolyólag az elemzésben a továbbiakban az utóbbi két ágazattal foglalkozunk.

Államháztartási kiadások megnevezése ágazatok szerint		Államháztartási kiadások mértéke a GDP százalékában			
		2002	2006	2010	2015
Általános igazgatási és közszolgáltatások	Magyarország	9,7	9,5	9,4	8,9
	Régiós átlag	6,5	5,5	5,6	5,7
Honvédelem	Magyarország	1,4	1,4	1,2	0,5
	Régiós átlag	1,7	1,4	1,2	1,1
Közbiztonság	Magyarország	2,3	2,1	1,8	2,1
	Régiós átlag	2,2	2,1	2,1	2,2
Gazdasági ügyek	Magyarország	7,5	6,3	6,0	8,6
	Régiós átlag	5,3	5,7	6,1	5,7
Környezetvédelem	Magyarország	0,9	0,7	0,6	1,2
	Régiós átlag	0,6	0,7	0,7	0,8
Lakhatási szolgáltatások	Magyarország	0,9	1,1	0,7	1,1
	Régiós átlag	1,0	1,0	1,0	1,0
Egészségügy	Magyarország	5,6	5,7	5,0	5,3
	Régiós átlag	5,7	5,4	6,1	6,3
Rekreáció, kultúra, vallás	Magyarország	1,8	1,7	1,8	2,1
	Régiós átlag	1,0	1,0	1,1	1,3
Oktatás	Magyarország	5,6	5,9	5,5	5,2
	Régiós átlag	4,6	4,6	4,6	4,5
Szociális szolgáltatások	Magyarország	15,2	17,3	17,4	15,0
	Régiós átlag	15,3	13,9	15,4	15,1

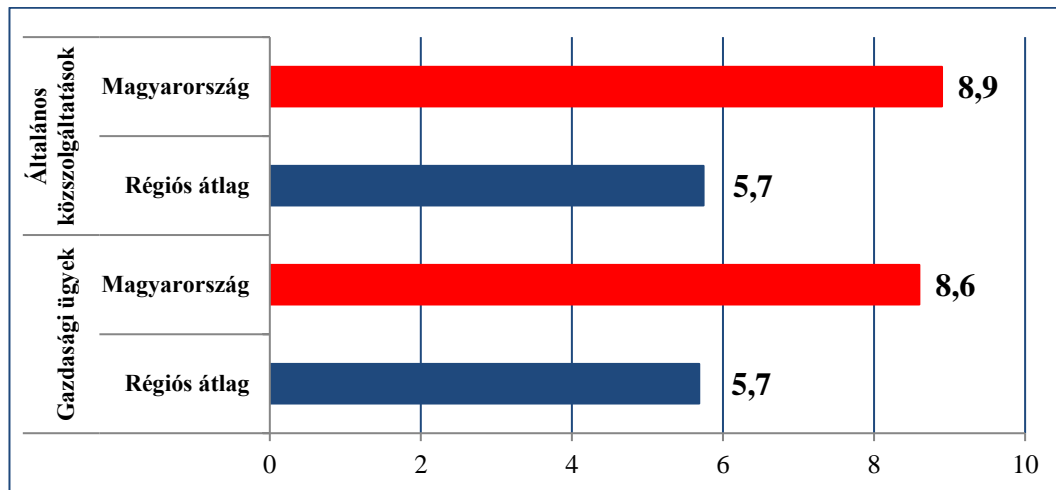
1. táblázat: GDP-arányos államháztartási kiadások társadalmi ágazatok szerint

Az e két területre koncentrált államháztartási kiadási arányok átlag feletti mivoltát szemlélteti a 3. ábra. Az általános igazgatási és közszolgáltatások esetén elmondhatjuk, hogy Magyarország valamennyi általunk vizsgált év vonatkozásában átlag feletti kiadási arányokkal rendelkezik. A 2015. évet leszámítva – amikor is Horvátország minimális mértékben megelőz bennünket – Magyarország mindvégig a régió messze legmagasabb kiadási arányával bír. A 2015. évben százalékpontokkal előzzük meg e tekintetben mind Ausztriát (2 százalékpont), mind a visegrádi országokat (Csehország 4,6, Lengyelország 4, Szlovákia 2,4 százalékpont).

A gazdasági ügyek a fentiekben elmondottaktól annyiban különböznek, hogy – mint az 1. táblázatban is látható – a 2000-es évek második felében a magyarországi kiadási arány egyaránt átlagosnak mondható. Kizárólag 2010 után válik el egymástól a régió és Magyarország kiadási aránya. Abban a tekintetben azonban hasonló a két ágazat, hogy 2015-re a gazdasági ügyek esetén mind a régió átlagánál, mind az egyes országok hasonló értékénél (Ausztria 2,4, Csehország 2, Lengyelország 4, Szlovákia 2,3 százalékpont) egyaránt százalékpontokkal magasabb a hazai kiadások aránya.

<sup>14</sup> A kiadási arányok összehasonlítása során az eltéréseket abban az esetben tekintettük kismértékűnek, amennyiben azok nem haladták meg az 1 százalékpontot. Az általunk az elemzésben kismértékűnek tulajdonított eltérések ettől még az arányok szintjén jelentősek lehetnek.

<sup>15</sup> FELMÉRY Zoltán 3. számú lábjegyzetben idézett írásai.



3. ábra: Jelentős átlag feletti kiadási aránnyal jellemezhető társadalmi ágazatok (2015)

A fenti két ágazatraallokált források mértékének megítélése értelemszerűn különböző szempontok szerint történik. Ahhoz azonban, hogy az értékelés – bármilyen aggregátsági szinten – megtörténhessen, tisztában kell lennünk azzal, hogy az egyes ágazatok különböző területei közül melyek részesültek 2015-ben kitüntetett figyelemben.<sup>16</sup>

### Általános igazgatási és közszolgáltatásokra fordított államháztartási kiadások

Az általános igazgatási és közszolgáltatások ágazat egyes területeit, valamint az e területekre jellemző kiadási arányokat a 2. táblázat tartalmazza.

Ország	Általános igazgatási és közszolgáltatásokra fordított államháztartási kiadások (2015)							
	Végrehajtó és törvényhozó szervek, pénzügyi és külkapcsolatok	Pénzügyi, gazdasági segély külföldi ország számára	Általános szolgáltatások	Alapkutatás	Általános szolgáltatások K+F tevékenysége	Általános egyéb szolgáltatások	Adósságszolgálat	Általános igazgatási és közszolgáltatások összesen
Ausztria	2,4	0,1	1,2	0,5	0,0	0,0	2,6	6,8
Bulgária	1,9	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,9	3,1
Csehország	2,7	0,0	0,1	0,3	0,0	0,2	1,1	4,4
Horvátország	4,8	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	4,0	9,1
Lengyelország	2,7	0,0	0,1	0,3	0,0	0,1	1,8	5,0
Románia	2,6	0,0	0,2	0,0	0,3	0,0	1,7	4,8
Szlovákia	3,3	0,0	0,4	0,9	0,0	0,0	1,8	6,4
Régiós átlag	2,9	0,0	0,3	0,3	0,0	0,0	2,0	5,7
Magyarország	3,9	0,0	1,0	0,3	0,0	0,1	3,6	8,9

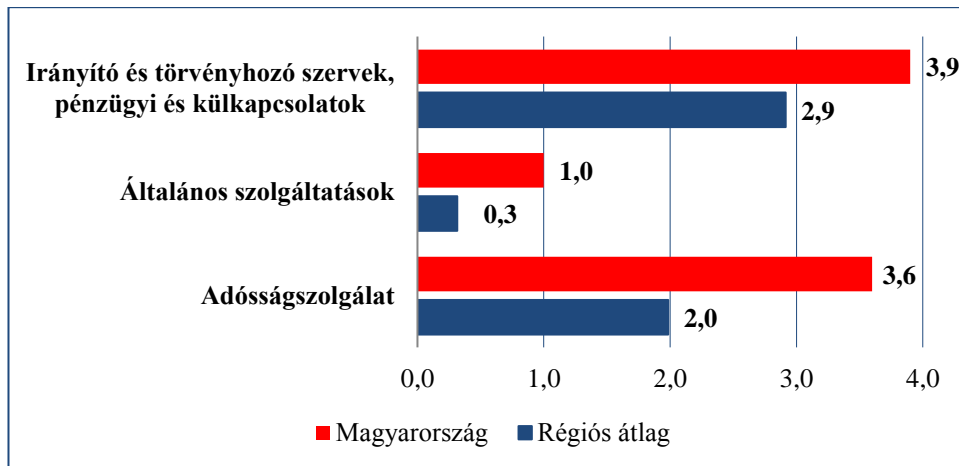
2. táblázat: Általános igazgatási és közszolgáltatásokra fordított államháztartási kiadások (2015)

A táblázat adatai alapján elmondható, hogy az ágazatra jellemző átlagon felüli kiadási arány indoka 1) a végrehajtó és törvényhozó szervek fenntartására, 2) az általános szolgáltatásokra, valamint 3) az adósságszolgálatra fordított kiemelkedő mértékű kiadások jelenléte. Az e három területre jellemző kiadási arányokat a 4. ábra szemlélteti. A végrehajtó és törvényhozó szervek fenntartása elsődlegesen a parlament, a köztársasági elnöki és miniszterelnöki

<sup>16</sup> A hivatalos statisztika az ágazatokat főcsoportoknak, a területeket csoportoknak nevezi. Mi azonban – a közérthetőség kedvéért – a törzsszövegben közzétett kifejezéseket használjuk.



hivatalok és tanácsadók, egyes minisztériumok, a pénzügyi tevékenységet végző központi szervek és a külképviseletek működtetésének költségeit jelenti. Az általános szolgáltatásokra fordított kiadások elsődlegesen a más kategóriába be nem sorolt kormányzati szolgáltatások költségeit, a kormányzattal kapcsolatos szervek adminisztrációs – például adatszolgáltatási, statisztikai, személyügyi, közbeszerzési stb. – kiadásait tartalmazzák. Az adósságszolgálat költségei az államadósság és az önkormányzatok adósságának kamatterheit és törlesztését, valamint az államkötvény-kibocsátásokat bonyolító szervezet működési költségeit jelentik. Mindhárom terület esetén az állam önfenntartási költségeiről – illetve annak egy részéről – beszélhetünk tehát.



4. ábra: Az átlagnál jelentősen magasabb kiadási aránnyal jellemezhető igazgatási és közszolgáltatások (2015)

### Gazdasági ügyekre fordított államháztartási kiadások

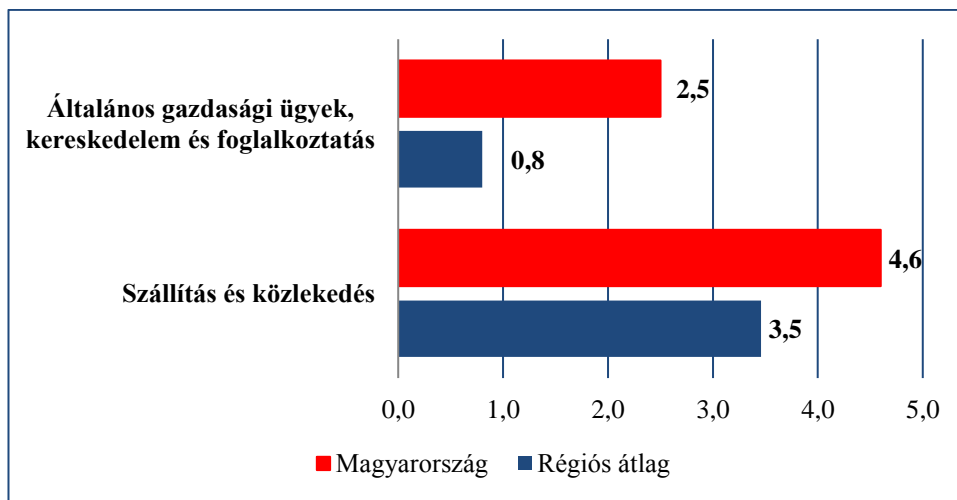
A gazdasági ágazat egyes területeit, valamint az e területekre jellemző kiadási arányokat a 3. táblázat tartalmazza.

Ország	Gazdasági ügyekre fordított államháztartási kiadások (2015)									
	Általános gazdasági ügyek, kereskedelem és foglalkoztatás	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, vadászat, halászat	Fűtőanyag-ellátás és energetika	Bányászat, termelés és építési tevékenység	Szállítás és közlekedés	Távközlés és kommunikáció	Egyéb iparágak	Gazdasági ügyekre fordított K+F	Egyéb gazdasági ügyek	Gazdasági ügyek összesen
Ausztria	1,9	0,4	0,0	0,0	2,9	0,0	0,2	0,8	0,0	6,2
Bulgária	0,8	1,0	0,5	0,0	3,7	0,0	0,0	0,0	n.a.	6,0
Csehország	0,3	0,4	1,1	0,0	3,9	0,0	0,4	0,1	0,2	6,4
Horvátország	1,5	0,7	0,5	0,0	2,1	0,0	0,0	0,2	0,0	5,0
Lengyelország	0,4	0,4	0,2	0,1	3,2	0,0	0,1	0,2	0,0	4,6
Románia	0,3	0,7	0,3	0,4	3,3	0,1	0,0	0,2	0,1	5,4
Szlovákia	0,4	0,4	0,1	0,1	5,1	0,0	0,1	0,0	0,0	6,2
<b>KKE átlag</b>	<b>0,8</b>	<b>0,6</b>	<b>0,4</b>	<b>0,1</b>	<b>3,5</b>	<b>0,0</b>	<b>0,1</b>	<b>0,2</b>	<b>0,1</b>	<b>5,7</b>
<b>Magyarország</b>	<b>2,5</b>	<b>0,6</b>	<b>0,3</b>	<b>0,0</b>	<b>4,6</b>	<b>0,0</b>	<b>0,2</b>	<b>0,3</b>	<b>0,1</b>	<b>8,6</b>

3. táblázat: Gazdasági ügyekre fordított államháztartási kiadások (2015)

A táblázat adatai alapján jelen esetben az mondható el, hogy az ezen ágazatra fordított átlagosnál magasabb kiadási arányok háttérben 1) az általános gazdasági ügyek, kereskedelem és foglalkoztatás, valamint 2) a szállítás és közlekedés területére fordított kiadások kiemelkedő jelenléte áll. Az e két területre jellemző kiadási arányokat az 5. ábra szem-

lélteti. Az előbbi terület az általános gazdasági, kereskedelmi és munkaügyi szolgáltatások igazgatásának, a kormányzat és az üzleti világ közötti kapcsolat kialakításának és fenntartásának, a gazdasági, kereskedelmi és munkaügyi tevékenységek szabályozásának, a szabadalmi és szerzői jogok érvényesítésének, a monopóliumok korlátozásának és különböző szektorok felügyeletének, valamint a gazdasági, kereskedelmi és munkaügyi programok állami támogatásának költségeit foglalja magában. Az utóbbi terület a közúti, vasúti, vízi, légi és csővezetéken keresztül történő szállítási rendszerekkel és létesítményekkel kapcsolatos ügyek és szolgáltatások igazgatásának, az úthasználók ellenőrzésének és szabályozásának, valamint a szállítási rendszerek és létesítmények építésére, fenntartására és korszerűsítésére adott állami támogatásoknak a költségeit tartalmazza. Mindkét terület esetén elmondható tehát, hogy – bár a különböző szolgáltatásokat szabályozó és ellenőrző állami szervezeti és személyi infrastruktúra fenntartási költségeit is magukban foglalják – elsődlegesen a gazdasági tevékenységet támogató szolgáltatásokat és azok költségeit ölelik fel.



5. ábra: Az átlagosnál jelentősen magasabb kiadási aránnyal jellemezhető gazdasági szolgáltatások (2015)

### Konklúzió

A fentiekből látható az az általunk már korábban is azonosított jelenség, mely szerint a magyarországi GDP-arányos államháztartási kiadások két társadalmi ágazat esetén haladják meg jelentősen a régiós átlagot: kiemelkedő kiadási arányokat az általános igazgatási és közszolgáltatások, valamint a gazdasági szolgáltatások esetén tapasztalunk. Amennyiben megvizsgáljuk azt, hogy e két társadalmi ágazaton belül mely területek okozzák az ágazati szintű kiadási arányok átlag feletti mivoltát, első látásra azzal szembesülünk, hogy előbbi esetben dominánsan az állam önfenntartásához, utóbbi esetben azonban döntően gazdasági szolgáltatásokhoz kapcsolódó kiadások vannak jelen.

Ez az állítás a két ágazat értékelés szintjén történő megkülönböztetését eredményezheti. Saját – a pozitív elemzést felváltó, értéktelített – véleményünk szerint, amennyiben ez nem jár együtt az állam által biztosított szolgáltatások minőségének érdemi erodálásával, továbbra is az állam önfenntartáshoz kapcsolódó kiadásainak csökkentése mellett foglalkozunk állást. Ha tetszik: magunk is fontosnak tartanánk az állami bürokrácia – átgondolt, nem „fünyíróelvszerű” és nem kizárólag a foglalkoztatott létszámokat érintő – csökkentését. Ezzel szemben a gazdasági szolgáltatásokat érintő kiadások csökkentésének igénye – azok gazdaságfejlesztésre gyakorolt potenciális befolyásoló hatása miatt – nem nyilatkozatható ki egyértelműen. Gazdaság- és társadalompolitikai célok indokolhatják, hogy egyes területekre kiemelt – kiadásokban is mérhető – figyelem forduljon. Ez esetben tehát nagyobb mértékű óvatosság indokolt. Az esetleges gazdaságfejlesztési hatások – valamint azok reménye – ugyanakkor nem jelenthetik a nyaklók nélküli költségek elfogadását. A gazdasági ügyekre fordított kiadások esetén az általános érvényű kijelentések helyett az egyes szolgáltatások tételes vizsgálatára van szükség. Ez azonban meghaladja a jelen elemzés lehetőségeit.



# Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

## ELEMZÉSEK 2017/7.

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóközpont munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

Szerkesztés és tördelés:  
Bazsó Márton, Csiki Tamás

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: [svkk@uni-nke.hu](mailto:svkk@uni-nke.hu)

2012– : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Felméry Zoltán, 2017

© Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2017